

מסורת הש"ס

(א) צ"ל הור. יעב"ץ, (ב) סנהדרין מה: גיטין כח: כט., (ג) [סנהדרין יד.], (ד) [מספסת סנהדרין פ"ג ע"ש], (ה) [מספסת שם], (ו) [צ"ל משפט לזווחים בכל מושבותים למדט כו"ג], (ז) צ"ת זא, (ח) צ"ל והרגו. יעב"ץ וכו"ה במשניות, (ט) [דברים טו.], (י) [במדבר לה.], (י"א) צ"ל ולא למלוא ולא לערב, (י"ב) רש"י מ"י, (י"ג) צ"ל לא, (י"ד) [סנהדרין מה.], (ט"ה) ע"י מהרש"לורש"א, (ט"ז) צ"ל איט פוטר, (ט"ח) ונע"ה במוס' בטרות כל. קט"ה חלב פוטר, (ט"ט) רש"י גורם כדלמח,

הגהות הב"ח

(א) גמ' סבר רב פפא למימח. י"ב קר עובדא קבעה תלמודא הכא משום דשייכא למאי דמיני לעיל נמלא אחד מון קרוב או פסול כי וזמנה אמאי לא קבעה לעיל וי"ל דהך עובדא אחי נמי לקמייה דרבא נהדי קר הוה נשוי כי: (ב) תוס' ד"ה דלמא וכי ואומר ר"ת דזולא אי לא שילינן דלוי לא חיישי' אלא: (ג) בא"ד הוואל ובהרוג גופיה אין יודעין לא בענין מכחישינן זה את זה ומיזה טעם זה: (ד) בא"ד טריפה הרג או שלם הרג מייד ונשילי ששאל: (ה) בא"ד אחד מהם את חבירו: (ו) בא"ד דהויא דלא אפשר דלא חיישינן למיעוטא כדאיתא פ"ק דחולין: (ז) ד"ה כמכחול וכי נהרג מעולם וי"ל דמי"מ וכי נהרג מעולם משום וכי שהמחלל איט טריפה וכי א"כ איז חוזמו לא יהיו חייבין: (ח) ד"ה אלן קו וכי צמיחן היו וכי ארוכה קלת ויש לה בית יד ארוכה ומעגלים אותה על פני כל הגג להשוות הטיח והיטו דקרו לה מעגילה: (ט) ד"ה משגלל וכי דנפלה דרישא ששמט מידו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מ"ל בכל שעריך כצ"ל (וכי"ה בירושלמי):

מוסף רש"י

לסנהדרין שנוהגת בארץ ובחוצה לארץ. שמהא סנהדרין קטנה טיהגת בחו"ל כל זמן שטהגת בחצר ישראל (במדבר דה כס.). כמנאפים משיראו כמנאפים. מעידין עליהם העדים לחינן מיתה ומלקות מיטכטו זה על זה כדרך מנאפים ואין צריך לעדים שיראו כמכחול בשפופרת, דלא חוקקמן מורה להסמכל כל כך (ב"ח רצא).

ביצד העדים פרק ראשון מכות

אילעא ועוציה. עדי הלואה היו קרוצין אל הערב: **מתני'** לפני

אוסו ביש דין. שנתחייב צו: אין פוטרין. לחזור ולשאל ולימן אולי

זכה: אילו היינו. צימים שסנהדרין דנו דיני נפשות לא נהרג זה

אדם כדמפרש בגמרא שצדקו את העדים צדצר שלא ידעו להשיצ:

אף. אם היו עושים כן היו מרבין שופכי דמים שלא יראו מצ"ד: **גמ'** **מפני זכותה של ארץ ישראל**. אולי תועיל למצוא לו פתח של זכות: **מה ס"ל בשעריך**. שופטים ושוטרים תמן לך וגו' ט: **אסא מושיב כו'**. אמה חייב להושיב בכל פלך ופלך כו'. פלך הפרסיא: **אס סמלא לומר שלם הרג**. שיאמרו צדקנוהו לאחר מיתתו מכל שמונה עשרה טריפות: **ראיהם כמכחול בשפופרת**. ואין עדים מסתכלין צכך. שפופרת קנה חלול שנותנין צו כחול לחכול עניים. מכחול הוא קיסם דק שצו נוטלין הכזע מתוך הקנה: **ורבנן**. דמחייבי מיתה על הערוה היכי דייני צאזיו עדות הס הורגים הוואל ולא הכי צדקי: **משיראו כמנאפים**. משינהגו ענין ניאוף ששוכצין צקיורצ צצר ונוהגים כדרך תשמיש:

הדרן עלך ביצד העדים

היה מעגל כמעגילה. טמחן היו גגותיהן צטיט והגגות לא היו משופעין אצל הטיט משפעין מעט כדי שחובו המים וטמחן אותן צתמיכת עץ עצה וחלקה וזה צית יד ודוחפה לצד השיפוע וחוזר ומוטסה אליו וחוזר ודוחפה (לצד) והטיט מתמרמח ומחליק וצדחטיפתו קוריהו מעגל וצמשיכתו קוריהו מושך ושס העץ מעגילה: **היה משגלל חצבים**. מן הגג: **היה יורד**. הסורג צסולס ונפל מן הסולס והרג צגופו את חצירו גולה דכל הני דרך ירידה נינהו וגצי גלות דרך ירידה צעינן כדמפרש בגמרא ויפל עליו ט: **אצל היה מושך**. ונשמטה מעגילה מידו ונפלה גמ'

ורבי עקיבא אומרים אילו היינו וכו': היכי הוו עבדי רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו ראיתם טריפה הרג שלם הרג אמר רב אשי אם תמצא לומר שלם הוה דלמא במקום סיף נקב הוה בבוועל את הערוה היכי הוו עבדי אביי ורבא דאמרי תרווייהו ראיתם כמכחול בשפופרת ורבנן היכי דיינו כשמואל ט דאמר שמואל רבבמנאפים משיראו כמנאפים:

הדרן עלך ביצד העדים

אי ציתה צלוח לאו בתר ערבא אויז. מכאן דיש לומר צעדי ממון שלא יהו קרוצים לא ללוה ס ולא לערב:

דלמא במקום סיף נקב הוה. קשה לר"ת דאמרין פ"ק

דחולין (דף יא: ושס) ומפיק ליה מקרא דלא חיישינן

להא דאזלינן בתר רובא ואומר ר"ת

דודאי ט לא חיישינן אלא היה שואל

להס ט (כדי) שאס ט (יכחישו זה את

זה או) אמרו דלא ידעינן יצטל

העדות מדי דהוה אסיף וארירין

דאי ט דלא שילינן חייב ט וזה אומר

צסיף וזה אומר צארינן ט אין זה

נכון אע"ג צצסיף וארינן כו' אמרו

אין אנו יודעין הרי זה נכון זה

גרוע הוואל וצהרוג גופיה אין

יודעים ו) ומינהו טעם זה אינו מיושב

ומאיזה טעם הווא זה דאס לא

נשאל להס אין אנו יודעין יהיה פטור

ולאמרו אין אנו יודעין יהיה פטור

וראיה שהציא מסיף וארינן אין

הנדון דומה לראיה דהתס כל כמה

דלא שילינן להו אין לצדות מהלצ

שיחישו זה את זה אצל כשמכחישינן

צהדיא דומה שקר צדצר זה אדם

רגיל לעלות צדעמו צמה הרגו טפי

מכליו שחוריס או מכליו לצנים אצל

דצר שפירש ר"ת צלא טעם הווא

שכשאין שואלים להס ואין אנו

יודעים אס טריפה ו) הווא או שלם

נהרג חייב וצצציל שנשאל להס

ולאמרו אין אנו יודעים יהיה פטור

לכן נראה דהא דקאמר לא נהרג

אדם מעולס לאו דוקא אלא ריז

פעמים אלא היה נהרג שעל ידי

שהוא מרצה צצדליקות אי אפשר

שלא יכחיש אחד מהס ו) חצירו אצל

אין לומר דר' עקיבא לטעמיה דחייש

דאס לא מצינו שוס מנא דחייש

למיעוטא גצי חלב ו) פוטר (בטרות כ:)

דהא לא מצינו שוס מנא דחייש

למיעוטא טפי מרצי מאיר ואפ"ה

מודה ו) היכא דלא אפשר דלא חיישינן

למיעוטא צפ"ק דחולין (דף יא:.) והכא

היינו דלא אפשר מינה וי"ל דאיכא

למיקס עלה דמילמא כגון שהיה קרוס

של מוח מגולה וראו שהיה שלם

וצא זה ונקצו והרגו ו):

במכחול בשפופרת. מיתה עוצד ע"ז ומחלל שצת מאי איכא למימר דהתס לא מצינו למיפטרניה והא היכי קאמר לא היה אדם נהרג וי"ל דמי"מ קאמר שפיר לא היה אדם נהרג משום דלא שכיחי כולי האי כי אס צרוצח ועריות ועוד וי"ל דאיכא למימר ראיתם שמחלל אינו טריפה דאס הווא טריפה א"כ אס מצימן לא יהיו חייצין מיתה משום דמזו למימר גצרא קטילא צעינן למיקטל והויא ליה עדות שאי אמה יכול להזימה:

ז.

נד א טוש"ע חו"מ סי' לג סעיף טז:
גה ב מ"י פ"ג מהל' סנהדרין הלכה ז:
גו ג מ"י שס פי"ד הל' יד סמג עשין קב [טוע"מ סי' א]:
גז ד מ"י שס הלכה י:
גה ה ו מ"י שס פי"ג הלכה ח:
גבז ז מ"י פ"א מהלכות סנהדרין הלכה צ [ענין כ"מ] טוח"מ סימן א:
ס ח מ"י פ"א מהלכות אבטרי צאה הלכה יט סמג לאין אד טור ש"ע אה"ע סימן כ סעיף א' בנב"ה [ורב אלפס עוד ציכמות פרק צ (דף יז:.) וצב"מ פי"ו (דף קח:.)]:
א ט מ"י פ"ה מהלכות רוצח הלכה א סמג עשין עה:
ב י מ"י שס פי"ו הלכה יב סמג שס:

תורה אור השלם

1. וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לְחֻקֹּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:

במדבר לה כט
שפטים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ נֹתֹן לָךְ לִשְׁפָטֶיךָ וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפָּט דְּבָרִים טו יח

רבינו חננאל

סוגיין דשמעתין עדדים הקרובין בין למלוה בין ללוה בין לערב כולן פסולין: מי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו ב"ד אין סותרין את דינו כי. חניא ברח מארץ לחוצה לארץ אין סותרין את דינו מחוצה לארץ לארץ סותרין את דינו מפני זכותה של ארץ ישראל: מחני' סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ. מנא הני מילי. דת"ר והיו אלה לכם לחוקת משפט לדורותים: כלל מושבותים למדנו לסנהדרין שנוהגת בארץ ובחוצה לארץ. אם כן מה ת"ל בשעריך. בשעריך אהא מושיב בתי דינן בכל פלך ופלך ונבכל עיר ועיר ובחור"ל אתה מושיב בכל פלך ופלך ואי אתה מושיב בכל עיר ועיר. ואסקינן דרבנן בסנהדרין הוו דייני בבוועל את הערוה כשמואל דאמר כמנאפים כיון שיראו כמנאפין מתחייבין ולא בעינן עד דמסהדי כמכחול בשפופרת. ולית הלכתא כו' טרופון ור' עקיבא דהוו אמרין ראיתם טריפה הרג או שלם הרג וא"ת שלם שמוא במקום ההכאה נקב הוה כו': ירושלמי. כתב כל נכסיו לבי בני אדם כאחת והעדים כשרים לזה ופסולים לזה ר' יוחנן אמר מאחר שפסולין לזה פסולין לזה וריש לקיש אמר לא כו':

הדרן עלך ביצד העידם פ"ב ואלו הן הגולין ההורג נפש בשגגה כו' עד

זה הכלל כל שדרך ירידתו גולה שלא כדרך ירידתו אינו גולה. מנא הני מילי. אמר שמואל דאמר קרא ויפל עליו וימות עד שיפיל עליו דרך גפילה: